

Оксана ГАЙДУК

МИХАЙЛО СИРОХМАН.

Дерев'яна споруда поза часом

Стеблівка. Церква Різдва, XVIII ст.
Згоріла 1994 р.

Церква належала до чудової п'ятірки в стилі готики Потисся. Нині залишилися чотири храми. Уцілілі залишки зрубів Стеблівської церкви вкрили новим дахом. Поруч — розібрана дзвіниця. Динамічні форми нерукотворного середовища підкреслюють плинну вертикальність ліній церкви, підтриману видовженою догори формою дзвіниці

Михайло Сирохман народився 1954 року в столиці Закарпаття — Ужгороді. Закінчив Ужгородський державний університет за спеціальністю «англійська філологія» (1977). Згодом змінив професію на мистецтвознавство, але вивчення іноземних мов не полишив, вважаючи вербальний і графічний способи передачі образів вельми подібними. Працює викладачем у Закарпатському художньому інституті. Лауреат обласної премії в галузі образотворчого мистецтва (мистецтвознавство) 2000, 2009 та 2012 років, автор численних текстів до альбомів і каталогів закарпатських художників, зокрема, митців-новаторів Адальберта Ерделі та Йосипа Бокшая, які у 30-х роках ХХ ст. створили в Ужгороді мистецький осередок європейського рівня. Нині місто, що надихнуло стількох художників, поступово втрачає своє архітектурне обличчя.

За його збереження бореться громадська організація «Pro urbe», одним із засновників якої є пан Михайло.

Любов до малювання викликала ще одну пристрасть — закарпатські дерев'яні церкви. Вони вразили уяву художника ще у юні роки, під час пленерів дитячої художньої студії. Відтоді все життя їх малює, фотографує і досліджує. Його фундаментальне видання «Церкви України. Закарпаття» (Львів, 2000) містить настільки вичерпну інформацію, що до неї й досі ніхто не може нічого додати (окрім самого автора, який тим часом продовжує свої розвідки). Серед інших видань на цю тему — «Втрачені церкви Закарпаття» (Ужгород, 1999), путівник «55 дерев'яних храмів Закарпаття» (Київ, 2008), серія буклетів, статті у періодиці.

Воліючи зберегти красу дерев'яних храмів не лише на світлинах, 2001 року організував своїх колег-художників,

студентів і всіх небайдужих на потужну громадську акцію «Врятуймо Гуклівську церкву», в результаті якої дахи цієї пам'ятки, а згодом і церков у селах Розтока, Кужбії, Ясіня, Уклин, були перекриті новим гонтом.

На відміну від фотографії, яка фіксує вигляд церкви одномоментно, графіка служить для Михайла Сирохмана засобом втілення позачасового образу споруди. За допомогою тональності він передає атмосферу, яку церква творить навколо себе, адже пам'ятки відрізняються між собою не лише архітектурними деталями, але й за енергетикою — це знає кожен, хто відвідує дерев'яні храми. Працює художник в авторській змішаній техніці (акварель, гуаш, туш), у невеликому форматі — при відображенні монументальної споруди в мініатюрі міра узагальнення збільшується, і на створення образу церкви починає працювати антураж.

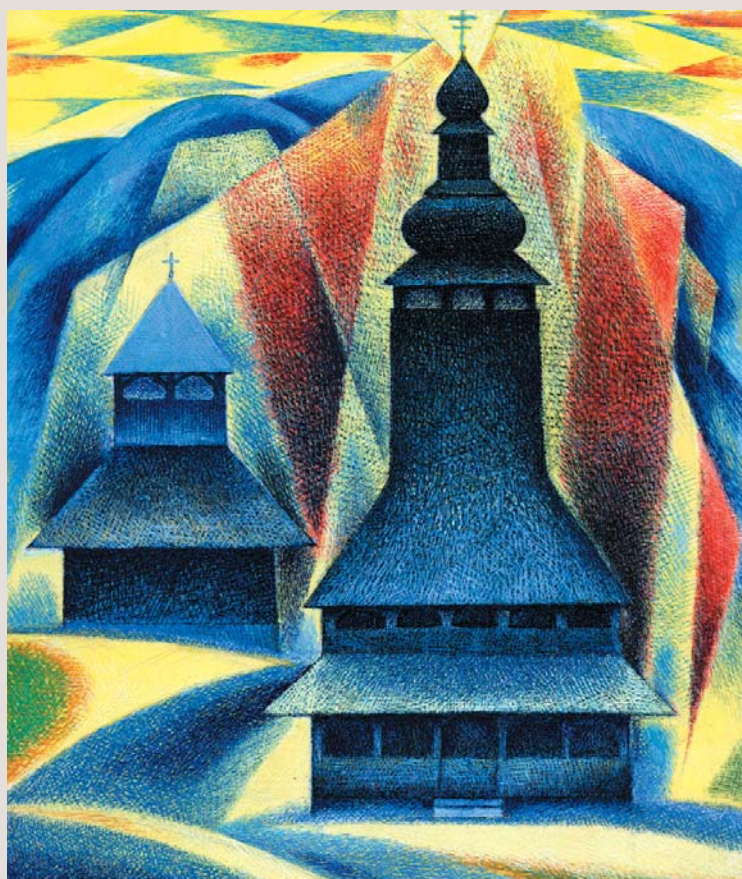
Ужок. Церква св. Михайла, 1745 р.
Одна з найдосконаліших триверхих церков бойківського стилю, занесена 2013 року в список світової спадщини ЮНЕСКО. Децю казковий антураж підсилює враження від давньої споруди і неперушеного впродовж століть розташування храму

Сокириця. Церква св. Миколи, 1704 р.
Церква, можливо, найбільш монументальна, «героїчна» з готичної четвірки Хустщини. Враження підсилює суворя простота великих площин дахів, закритий ганок, таємнича мовчазність споруди на зеленому островці серед молодших за церкву дубів

Олександрівка. Церква св. Параскеви, 1753 р.
Храм у стилі провінційної готики увінчує розлогий пагорб в центрі села. Не оточена деревами, споруда домінує в ландшафті, що зазнав незначних цивілізаційних змін. Відкритий простір набуває симфонічного звучання, об'єднується навколо вертикальних форм

Буковець. Церква Введення, 1808 р.

Церква, вкрита двосхилим дахом, різновисоким над навою і святилищем, увінчана бароковою вежею — типова для Міжгірської Верховини. Коли настає бабине літо, поглиблюється контраст світла й тіні. Сяє «золото» дерев і контрастує, і гармоніює із «сивим» деревом старої церкви

Татарів. Церква св. Дмитра, XVIII ст.

П'ятизрубна гуцульська церква в Татарові біля Яремчі нині, на жаль, вбита майже суцільним бляшаним покриттям. Магія давніх компактних дерев'яних форм, узгоджених з ландшафтом, знищена вульгарним блиском металу. Графічне зображення намагається зберегти неповторну інтонацію церкви, що ніби проростає з землі, на тлі смерекового лісу

Криворівня. Церква Різдва, 1918 р.

Відомий храм гуцульського стилю фігурує у фільмі «Тіні забутих предків». Розташований на високому схилі, він незримо владарює, поширює свою ауру на всю околицю. Цьому сприяє і повернення церкви первісного вигляду — нещодавно було відновлено ґонтове покриття дахів

Колочава. Церква св. Духа, 1795.

Колочавська церква демонструє набір дивовижних рис, властивих чи не всім дерев'яним церквам. Це й спокійний плин догори стрункого силуету з боку західного фасаду, й ідеальна врівноваженість форм бічного силуету, і відчуття міри в завершенні вежі чи в акцентуванні ліхтариками з главками гребенів дахів. Колочавський край приховує прадавні первісні прояви таємного, вони ще й нині можуть на мить виринати з гір, лісів, потоків. Церква оберігає баланс сил у долині

Крайниково. Церква св. Михайла, 1668 р.

Храм в оточенні старезних дубів - неначе острів стародавнього світу, в який мінімально втрутилася людська діяльність. Хіба що дзвіницю перенесли до православної церкви, збудованої 1927 р. Церква ідеально переносить нас у XVII ст. Вона формує навколо себе дерева і навіть небо, створюючи особливу ауру давнього, не зміненого місця

Ізки. Церква св. Миколи, 1798 р.

Класична церква Міжгірської Верховини. На відміну від храмової споруди в сусідньому Пилипці, тут головну увагу бере на себе висока вежа з розвинутим бароковим завершенням, а поруч унікальна дзвіниця з максимально видовженим догори другим ярусом, з плавним вигином даху над нижнім ярусом, із вишуканим шатровим дахом з одним заломом — справжня оборонна вежа, що прийшла до молитви у затінку старих лип

Фото надані Михайлом Сирошманом